

Toespraak bij aanbieding rapport *“Falende wetenschap”*

Prof. Philip Eijlander

Rector Magnificus Tilburg University

28 november 2012

Geachte aanwezigen,

Ik wil om te beginnen de leden van de onderzoekscommissies van harte dank zeggen. Zij hebben buitengewoon veel werk verzet om de onderste steen boven te krijgen in de zaak Stapel. Daarmee hebben zij de wetenschap een goede dienst bewezen. Want, hoezeer ook de waarheid ongemakkelijk kan zijn, we zijn aan onze stand verplicht om die boven tafel te krijgen en precies uit te zoeken hoe het zit en wat er is gebeurd in deze zaak van wetenschapsfraude.

Een bijzonder woord van dank richt ik tot prof. Pim Levelt, de voorzitter van de Tilburgse commissie en ook van de coördinerende commissie. Toen ik hem vroeg om dit onderzoek te leiden, kon hij niet, en ik evenmin, vermoeden hoe omvangrijk, intensief en bewerkelijk het zou worden. Ik ben hem dankbaar dat hij op zich heeft genomen om het te doen en tot het eind toe te volbrengen. Ik realiseer me heel goed dat het in een bepaald opzicht geen dankbaar werk is geweest, maar het is voor de wetenschap in het algemeen bijzonder belangrijk dat dit in alle openheid is onderzocht en bloot gelegd. Hulde daarvoor! Ik dank ook graag mijn collega rectores van de RUG en de UvA voor de gezamenlijke inspanning.

Het resultaat van het onderzoek naar het werk van Stapel is schokkend. We wisten uit het interim-rapport en de publicatie van de tussentijdse bevindingen op de website uiteraard al dat er veel niet

deugde. Het eindrapport laat zien dat er in totaal 55 publicaties zijn waarin fraude is vastgesteld. Bovendien zijn er uit de Amsterdamse tijd nog 7 publicaties met sterke aanwijzingen voor fraude, teruglopend tot 1996. Dat wil zeggen dat er gedurende een periode van 15 jaar is gefraudeerd. Dat is bijna niet te geloven en onvoorstelbaar.

De meest klemmende vraag is uiteraard hoe het kan dat een onderzoeker onopgemerkt 15 jaar lang data manipuleert en fingeert. En dan niet zo maar een onderzoeker, maar een man die in deze periode grote reputatie heeft opgebouwd in de wereld van de sociale psychologie, nationaal en internationaal. Het rapport "*Falende wetenschap*" legt bloot wat er allemaal mis is gegaan en hoe het komt dat de zo wezenlijke kritische functie van de wetenschap niet uit de verf is gekomen.

Op alle niveaus moeten er lessen worden getrokken om dit voor de toekomst praktisch onmogelijk te maken. De Commissie Levelt kwam in het interim-rapport al met diverse aanbevelingen en voegt daar nu nog nieuwe aan toe.

Ik kan hier zeggen dat wij ons deze aanbevelingen zeer ter harte nemen en er mee aan de slag gaan, voor zover dat nog niet is gebeurd. Want we hebben uiteraard niet stil gezeten. Inmiddels is de regeling wetenschappelijke integriteit gewijzigd (in lijn met het model van de VSNU), is al in januari 2012 de vertrouwenspersoon prof. em. Cyrille Fijnaut benoemd en is er een vaste Commissie Wetenschappelijke Integriteit.

De begeleiding van promovendi geschiedt, volgens besluit van het College van Promoties, in het vervolg door tenminste twee supervisors.

De decaan van de faculteit sociale- en gedragswetenschappen heeft tal van maatregelen getroffen op het vlak van het gebruik van data en de aandacht voor onderzoeksreplicatie. Hij heeft een Wetenschapscommissie ingesteld die visiteert en meekijkt hoe met gegevens wordt omgegaan en daarover periodiek rapporteert.

Verder ervaar ik in gesprekken en bijeenkomsten met onderzoekers dat de affaire Stapel een “wake-up call” is voor de wetenschap, met name voor de sociale psychologie. Die discipline moet de kans krijgen en grijpen om orde op zaken te stellen en het vertrouwen te herwinnen. In Tilburg willen we dat doen door voorop te lopen met kwalitatief goed en methodologisch verantwoord onderzoek.

Ten slotte, deze zaak van *“Falende wetenschap”* is een dure les. Stapel heeft veel en veel te veel ruimte gekregen om zijn praktijken uit te oefenen. Dat mogen velen zich aanrekenen van hoog tot laag: van universiteitsbestuurders, naaste collega’s, redacties van tijdschriften, coauteurs en zo voorts.

Gelukkig hebben de klokkenluiders wel de kracht, de moed en het doorzettingsvermogen getoond om deze zaak aan te kaarten. Ik ben ze daar dankbaar voor en spreek graag de wens uit dat hun actie tot voorbeeld strekt.